

Míří Obama k multilaterálnímu světu?

Antonín Rašek

Byla podepsána Smlouva mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými o opatřeních k dalšímu snížení a omezení strategických útočných zbraní a skončil Washingtonský summit o jejich nerozšiřování a aby se nedostaly do rukou teroristů. Naučili jsme se ale nevěřit, že žijeme v historické době či v přelomové etapě. Nanejvýš jsme ochotni si myslet, že takovými byly první světová válka, hospodářská krize třicátých let, druhá světová válka, pětáctýřicátý, osmačtyřicátý, osmašedesátý a rozdělení Československa. Většinou byly spojeno s evropskými a světovými událostmi. 21. století má takovou událost jedinou – 11. září 2001. Bushova vláda na ni reagovala preventivní strategií preemptivního charakteru. Pozůstatkem je Irák a Afghánistán. Trápí dodnes a budou dlouho.

Obamův tým se poučil, že dvě světové války jsou výsledkem multipolárního světa, kdy se velmoci v prvním případě proti sobě spojily v Trojspolku a v Trojdohodě, v druhém v Ose Berlín – Řím - Tokio či ve spojenecké dohodě USA – SSSR – Velká Británie – Francie. V období bipolarity se Američané a Sověti drželi pod krkem jaderným patem. Nyní dvacetileté období amerického unipolárního leadershipu bere za své. A chce-li Obama světové vůdcovství udržet, jak slíbil v inauguračním projevu, musí jeho obraz změnit. Jinak hrozí třetí multipolární svět se všemi důsledky, kdy se třeba jedna část světa spojí v Severoatlantické alianci a druhá v Šanghajské dohodě o spolupráci.

Obama nabízí variantu jinou – multilaterální svět s jasnými pravidly. Jeho obrysy nastínil v pražském a v káhirské projevu. Nejdřív se ale musel vypořádávat s ekonomickou krizí a prosadit zdravotnickou reformu. Máme-li jeho postup zhodnotit z hlediska politologie a teorie organizace a řízení, je příkladem strategického vládnutí a systémového přístupu. Podobně si počíná i v mezinárodní politice. Primární je pro něho jaderné odzbrojení jako nejvýznamnější část zbraní hromadného ničení. A je opět patrný systémový přístup respektování principů globálního strategického vládnutí. Dají se odvodit ze sekvence: pražský projev – podpis smlouvy o snížení jaderných zbraní – jednání s čínským

prezidentem – summit o nešíření jaderných zbraní – stažení taktických jaderných zbraní ze západní Evropy – projednávání í sankcí proti Íránu – protiraketová obrana ad.

Máme-li si zaprorokovat, Obama bude podobně řešit vztah k muslimskému světu i situaci na Středním Východě, jako o tom hovořil v Káhiře. Hlavním problémem není jen Írán, ale také Izrael jako země vlastnící jaderné zbraně, čímž zde vznikla nerovnováha. Američané v případě Íránu počítají s Rusy. Není to jednoduché. Před rokem 1989 zpracovala skupina bývalých vojáků scénář, co by se mohlo stát při rozpadu sovětské zóny. Nejhorší obavy měli z nacionálně motivovaného výbuchu nespokojenosti po desítky let Moskvou utlačovaných národností na jižní hranici. Druhá kritická hranice se táhla severojižně od pobaltských republik přes Karpaty na Balkán. Ačkoli v centrálním Rusku se po rozpadu SSSR po několika letech situace konsolidovala, gubernie se nerozpadly, prognóza se vyplnila. Vzplál Balkán i Kavkaz. Byly uchráněny jen pobaltské republiky, měly jisté povědomí o demokracii. Více si jich uchovali českoslovenští občané, proto jsme se v roce 1992 rozešli pokojně. Když převládlo mínění, že se nanejvýš něco může dít kolem překotně uznaného Kosova a není vyloučen teroristický čin, vzplál Kyrgyzstán. Jih Ruska je stále v pohybu a Rusko nemůže vážněji sankcionovat Írán; je pro něho v této oblasti stabilizujícím činitelem.

Autor je analytik